Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского
Серия «Юридические науки». Том 23 (62). № 2. 2010 г. С. 319-324.

УДК 341.1

КОНЦЕПЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В РІШЕННЯХ МІЖНАРОДНИХ ФОРУМІВ

Новіков М. М., Ончурова О. О.

Кримський юридичний інститут Одеського державного університету внутрішніх справ, Сімферополь, Україна

Статтю присвячено дослідженню проблем міжнародної інформаційної безпеки. На підставі проведеного дослідженню обґрунтовуються висновки та пропозиції щодо основних шляхів вдосконалення національного законодавства, зокрема – імплементації норм міжнародно-правових актів.

Ключові слова: міжнародна інформація, інформаційна безпека, політика інформаційної безпеки, інформаційно-комунікаційні технологій.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяє налагодженню широкого міжнародного співробітництва в інформаційній сфері. Однак окремі досягнення даної сфері можуть бути використані з метою, що суперечить підтриманню міжнародної безпеки та стратегічної стабільності.

Актуальність проблеми інформаційної безпеки зумовлена фундаментальною залежністю всіх сфер сучасного суспільства (економіки, культури, науки, забезпечення національної та міжнародної безпеки) від світової інформаційної системи, від нормального розвитку та обміну інформацією, що пов’язано з впровадженням новітніх інформаційних, телекомунікаційних та кібернетичних технологій.

Дослідженню проблем забезпечення міжнародної інформаційної безпеки приділялася увага в роботах таких фахівців як Полякова Ю. А., Крутскіх А. та інші.

Особливо виділяються такі проблеми як:

1. Глобальний взаємозв'язок національних інформаційних просторів;
2. Інформаційна зброя;
3. Забезпечення безпеки комп'ютерних та інформаційних систем;
4. Регулювання діяльності Інтернет і інших комп'ютерних систем;
5. Складність правового регулювання діяльності у сфері міжнародного використання інформаційних технологій.

Треба зазначити що головною проблемою у цій сфері є відсутність належного законодавства, як національного, так і міжнародного. Пріоритетними завданнями у цій сфері є опрацювання відповідних міжнародних правових норм, що забезпечують захист як національної, так і міжнародної безпеки щодо використання новітніх інформаційних технологій [1]. Вирішенню саме цієї мети й присвячена стаття.

Існування в суспільстві суперечливих інтересів і їх все більш гострі зіткнення вимагають якісної модифікації сфери правового регулювання інформаційної діяльності, підвищення ефективності діяльності держави.

Один з перших у світі законів, що визначає покарання за електронні злочини, був прийнятий в США – Computer Fraud and Abuse Act 1986 р., цей закон регламентує поведінку в кіберпросторі [2].

Дана проблематика постійно обговорюється на різних форумах міжнародних організація, з метою вироблення практичних способів вирішення даного питання.

Важливу роль в цьому відіграє розроблена ними політика інформаційної безпеки, яка являє собою сукупність правил, що визначають і обмежують види діяльності об'єктів і учасників, системи інформаційної безпеки [3].

Забезпечення інформаційної безпеки – це невід'ємна складова політичного, військового, економічного, культурного та інших видів взаємодії країн, що входять у світове співтовариство. Така співпраця має сприяти підвищенню інформаційної безпеки всіх членів світового співтовариства.

Основними напрямками міжнародного співробітництва, наприклад, Російської Федерації в області забезпечення інформаційної безпеки є:

– заборона розробки, поширення і застосування «інформаційної зброї»;

– забезпечення безпеки міжнародного інформаційного обміну, в тому числі збереження інформації при її передачі по національних телекомунікаційних каналах;

– координація діяльності правоохоронних органів країн, що входять у світове співтовариство, щодо запобігання комп'ютерних злочинів;

– запобігання несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації у міжнародних банківських телекомунікаційних мережах та системах інформаційного забезпечення світової торгівлі, до інформації міжнародних правоохоронних організацій, що ведуть боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю, міжнародним тероризмом, розповсюдженням наркотиків та психотропних речовин, незаконною торгівлею зброєю і що розщеплюються матеріалами, а також торгівлею людьми [4].

Першим кроком у напрямку організації ефективної міжнародної взаємодії у сфері міжнародної інформаційної безпеки стала пропозиція Росії, зроблене Вашингтону в 1998 році, підписати на рівні глав держав спільну заяву з проблематики міжнародної інформаційної безпеки.

На думку фахівців, наявність нових загроз вимагає прийняття превентивних заходів, серед яких:

– узгодження поглядів світової спільноти на проблеми можливого використання інформаційних технологій у військових цілях;

– визначення основних понять;

– виявлення можливостей використовувати інформаційні технології для вдосконалення існуючих та створення нових систем зброї;

– розгляд питання про те, наскільки доцільно створити міжнародну систему моніторингу загроз інформаційної безпеки;

– внесення питання про глобальну інформаційну безпеку на розгляд ООН та інших провідних міжнародних форумів;

– створення міжнародно-правового режиму заборони розробки, виробництва і застосування особливо небезпечних видів інформаційної зброї;

– вироблення багатостороннього договору про боротьбу з інформаційним тероризмом і злочинністю [5].

У липні 2000 р. на Окінавському саміті лідери Великої Вісімки сформулювали основні напрямки міжнародної політики в області інформаційних технологій. Доку-

мент отримав назву Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства. Згідно з цим документом такими напрямками є:

– залучення всіх до процесу побудови глобального інформаційного суспільства, з якого кожна держава повинна отримувати вигоди;

– підвищення ефективності використання можливих цифрових технологій;

– подолання електронно-цифрового розриву в галузі інформації та інформатизації усередині держав і між ними;

– вироблення програми сприяння загальній участі в глобальному інформаційному суспільстві;

– розробка стратегії подальшого розвитку;

– формування політичного, нормативного та мережевого забезпечення;

– поліпшення технічної сумісності, розширення доступу та зниження витрат;

– заохочення до участі в роботі глобальних мереж електронної торгівлі [1].

У 2004 році відповідно до резолюції ГА ООН 58/32 була створена Група урядових експертів ООН з питань міжнародної інформаційної безпеки. Її мандат передбачає проведення дослідження існуючих і потенційних загроз у сфері інформаційної безпеки і можливих спільних заходів щодо їх усунення, а також вивчення міжнародних концепцій, які були б спрямовані на зміцнення безпеки глобальних інформаційних і телекомунікаційних систем.

Перше засідання Групи відбулося в липні 2004 року в Нью-Йорку, результатом чого стали підсумкові документи – Декларація принципів і План дій.

У Плані дій наголошується, що головними опорами інформаційного суспільства є довіра і безпека. У якості найважливіших напрямків дій в цій галузі були виділені наступні:

– сприяння співробітництву між державами в рамках ООН і з усіма зацікавленими сторонами в рамках відповідних форумів з метою аналізу існуючих і потенційних загроз у сфері ІКТ, а також вирішення інших питань інформаційної безпеки і безпеки мереж;

– попередження та виявлення органами державного управління у співпраці з приватним сектором проявів кіберзлочинності і неналежного використання ІКТ та реагувати на ці прояви шляхом розробки відповідних керівних принципів;

– вивчення законодавства, що дає можливість ефективно розслідувати і піддавати переслідуванню неналежне використання ІКТ;

– сприяння ефективних заходів взаємодопомоги у цій сфері, а також профілактики комп'ютерних інцидентів;

– обмін зразками найкращої практики в області інформаційної безпеки і безпеки мереж і заохочення їхнього використання всіма зацікавленими сторонами;

– призначення координаторів в усіх зацікавлених країнах для реагування в режимі реального часу на події в сфері безпеки і формування відкритої сумісної мережі таких координаторів для обміну інформацією та технологіями реагування на події;

– заохочення активної участі зацікавлених країн у проведеній ООН діяльності щодо зміцнення довіри і надійності при використанні ІКТ [6].

За підсумками зустрічі на вищому рівні з питань інформаційного суспільства в Тунісі в 2005 р. було розроблено два підсумкових документа: політичний – «Туніське зобов'язання» і юридичний «Туніська програма для інформаційного суспільства». Які конкретизували принцип «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання в новому тисячолітті» та визначили механізми реалізації рішень саміту, фінансові аспекти та питання управління Інтернетом.

Новим етапом у розробці правил забезпечення міжнародної інформаційної безпеки на міжнародній арені і організації практичної співпраці у цій галузі стало засідання ради Шанхайської організації співпраці в 2006 році. Глави держав цієї організації прийняли заяву з міжнародної інформаційної безпеки. У своїй заяві учасники підкреслили, що загрози використання ІКТ в злочинних, терористичних та військово-політичних цілях можуть реалізовуватися в цивільній і військовій сферах, приводячи до важких політичних і соціально-економічних наслідків [5].

Основними напрямками міжнародного співробітництва в галузі забезпечення інформаційної безпеки визначено:

– заборону розробки, поширення і застосування інформаційної зброї;

– забезпечення безпеки міжнародного інформаційного обміну, в тому числі збереження інформації при її передачі по національних телекомунікаційних каналах та каналів зв'язку;

– координація діяльності правоохоронних органів країн, що входять у світове співтовариство, щодо запобігання комп'ютерних злочинів;

– запобігання несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації у міжнародних банківських телекомунікаційних мережах та системах інформаційного забезпечення світової торгівлі, до інформації міжнародних правоохоронних організацій, що ведуть боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю, міжнародним тероризмом, розповсюдженням наркотиків та психотропних речовин [1].

Природно, що найголовніша роль у вирішенні даної проблеми належить універсальної міжнародної організації – Організації Об'єднаних Націй.

У резолюції, прийнятій ГА ООН 58/199 «Створення глобальної культури кібербезпеки і захист найважливіших інформаційних інфраструктур» в 2004 році визначаються елементи для захисту найважливіших інформаційних інфраструктур:

– наявність мереж для термінового попередження про чинники уразливості, погрози і інциденти в кібернетичному просторі;

– підвищення ступеня поінформованості зацікавлених сторін, з тим щоб вони глибше розуміли характер і масштаби своїх найважливіших інформаційних інфраструктур і ту роль, яку кожна з них повинна грати в захисті цих інфраструктур;

– аналіз інфраструктур та виявлення факторів, що обумовлюють їх взаємозалежність, для посилення захисту таких інфраструктур;

– сприяння розвитку партнерських відносин між зацікавленими сторонами, що представляють як державний, так і приватний сектор, для обміну інформацією про найважливіші інфраструктурах та її аналізу з метою запобігання нанесення шкоди таким інфраструктур або спроб порушення їх захисту, розслідування таких випадків і вживання заходів у зв'язку з ними;

– створення та забезпечення функціонування систем комунікації у кризовій ситуації і перевірка їх функціонування для забезпечення їх надійної та стабільної роботи в надзвичайних ситуаціях;

– забезпечення того, щоб процедури надання доступу до даних враховували необхідність захисту найважливіших інформаційних інфраструктур;

– сприяння відстеження спроб злому захисту найважливіших інформаційних інфраструктур і, в належних випадках, надання інформації про результати такого відстеження державами;

– наявність адекватних матеріальних і процесуальних законів та кваліфікованого персоналу для того, щоб держави могли розслідувати спроби порушення захисту найважливіших інформаційних інфраструктур і притягати до відповідальності причетних до цих спроб осіб, а також в належному порядку координувати такі розслідування з іншими державами;

– участь, коли це доречно, у міжнародному співробітництві для забезпечення захищеності найважливіших інформаційних інфраструктур, у тому числі шляхом створення та координації роботи систем термінового попередження, обміну інформацією про фактори вразливості, погрози і інциденти і аналізу такої інформації, а також координації розслідувань спроб злому таких інфраструктур відповідно до національного законодавства;

– сприяння національних і міжнародних наукових досліджень та дослідно-конструкторських розробок і заохочення застосування технологій забезпечення захисту, що відповідають міжнародним стандартам [7].

Проаналізувавши вище зазначене, можна зробити висновок, що найголовніше у рішенні цієї проблеми є переробка національного законодавства країн та інтегрування в нього міжнародних стандартів, активізація інформаційного обміну. Особливу увагу необхідно звернути на технологічну співпрацю в області розробки методів виявлення, ідентифікації та ліквідації джерел загроз інформаційній безпеці.

Список літератури

1. Поляков Ю. А. Информационная безопасность и средства массовой информации [Электронный ресурс] / Ю. А. Поляков. – Режим доступа:
http://www.library.cjes.ru/online/?a=con&b_id=562&c_id=6694.

2. Спецкурс для студентов по информационной безопасности [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
http://www.medialaw.ru/publications/zip/113/3.htm.

3. Политика информационной безопасности [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
http://www.info-bezpeka.org.ua/informacioonaya-bezopasnost-predpriyatiya/politika-informacionnoy-bezopasnosti.html.

4. Доктрина информационной безопасности Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
http://www.pseudology.org/democracy/InformDoctrina.htm.

5. Крутских А. К политико-правовым основаниям глобальной информационной безопасности [Электронный ресурс] / А. Крутских – Режим доступа:
http://www.intertrends.ru/thirteen/003.htm#note4ю

6. Международная информационная безопасность: проблемы и перспективы [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
http://www.mid.ru/nsvnpop.nsf/osn_copy/4D87AA82BA4741A7C325704300315432.

7. Резолюция ГА ООН 58/199 2004 «Создание глобальной культуры кибербезопасности и защита важнейших информационных инфраструктур» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/russian/esa/ict/res.htm.

Новиков М. М., Ончурова О. О. Концепция международной информационной безопасности в решениях международных форумов/ М. М. Новиков, О. О. Ончурова// Учені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки. – Т. 23 (62). № 2. 2010. – С. 319-324.

Статья посвящена исследованию проблем международной информационной безопасности. На основе проведеного исследования обосновываются выводы и предложения относительно основных направлений усовершенствования национального законодательства, в частности – имплементации норм международно-правовых актов.

Ключевые слова: международная информация, информационная безопасность, политика информационной безопасности, информационно-коммуникационные технологи.

Novikov M., Onchurova O. The concept of the international information security in decisions of the international forums / M. Novikov, O. Onchurova // Scientific Notes of Tavrida National V. I. Vernadsky University. – Series : Juridical sciences. – 2010. – Vol. 23 (62). № 2. 2010. – P. 319-324.

Article is devoted to research of problems of the international information security. On the basis of carried out research conclusions and offers concerning the basic directions of improvement of the national legislation prove, in a particular-implementation of norms is international-legal certificates.

Keywords: international information, an information security, a policy of an information security, information- technologies.

Надійшла до редакції 15.10.2010 р.